

Uvodne riječi.

Ljudstvo se već od davnine diferenciralo u veće ili manje skupine, u različita »kolektivna bića«. Svako je od njih od svoga početka do danas prisvojilo sebi neku množinu tekovina (u duhovnom i materijalnom pogledu), koje zovemo »kulturom«.

Ima doduše kulturnih pojava, koji su — pored veoma rijetkih izuzetaka — zajednički svim ljudima na Zemlji; to su »elementi kulture«. Takvi su na pr. govor, vatra, alat (osobito sjekira), pokapanje ili spaljivanje mrtvacu i t. d. Ali, pored ovih zajedničkih — i ako do danas nejednako razvitih — elemenata kulture, postoje i takvi pojavi, koji su specifičkim oznakama svakoga pojedinoga kolektivnoga bića. Priroda naime, jer je različita po različitim krajinama, utisnula je pojedinim kolektivnim bićima također različite intelektualne — a po njima: kulturne — karakteristike.

Tako su i Hrvati — poput Srba, Slovenaca, Bugara i t. d. — kao kolektivno biće od najranijega doba tečajem vijekova izgradili svoju današnju specifičnu kulturu prema prirodnim prilikama svoje »ekumene«.

Sve žive sastavine pak, koje sačinjavaju ovakvo po kulturi specificirano kolektivno biće, Slaveni su okrstili slavenskim imenom »narod« a Romani — a po njima — i Germani latinskim imenom »nation« (= narod.¹⁾).

Uvažujući priznata načela geografije naša će dakle zadaća biti, da u strogo naučnim člancima prikažemo prirodu i žiteljstvo hrvatske »ekumene« a u zamjениčnoj vezi, koja postoji toli med njima koli med njihovim pojedinim faktorima.

Budući da pretežna većina Hrvata sačinjava sa Srbima i sa pretežnom većinom Slovenaca jednu političku cjelinu, bit će prilike, da se u »Glasniku« obazremo i na srpsku i na slovensku »ekumenu«. U tom ćemo pogledu slijediti primjer beogradskoga geografskoga »Glasnika« i ljubljanskoga geografskoga »Vestnika«.

Naš će »Glasnik« pored strogo geografskih prikaza donositi i članke iz susjednih nauka: geologije, etnografije, geofizike i dr. u koliko stoje u uskoj vezi sa geografijom.

U »Različnim Malim Prilozima« bit će članci i vijesti, koje se odnose ne samo na naše krajine već i na strane — u koliko su važne za upoznavanje prirode i čovjeka s općega pogleda.

U odsjeku »Iz naučne literature« donosit ćemo referate o pojedinim knjigama i o važnijim člancima iz stručnih časopisa bilo općega bilo specijalno domaćega karaktera.

¹⁾ O značenju izraza »narod«, »nacija«, »pleme«, »puk« i sl. donijet će »Glasnik« iscrpnu naučnu raspravu u jednom od svojih drugih brojeva. Danas su naime kod nas svi ti pojmovi pobrkani.

Da udovoljimo široj publici i u ilustrativnom pogledu, donosit će »Glasnik« reprodukcije fotografija, koje su karakteristične za naše krajine u pogledu toli prirodnom koli kulturnom, uz kratak opis.

»Ranjava peta« u našoj je geografiji — a donekle i u drugim prirodnim naukama — terminologija. Dobru joj je osnovu dao G. M a n o j l o v i ć a dopunio ju je S t. P a v i č i ć; ali Manojlovićev je »terminologijski rječnik« dodat prevodu davne Umlauftove školske knjige, koja se možda nalazi tek u kojoj srednjoškolskoj knjižnici pa je po tome pristupačna samo nekolicini. Pored toga ima još mnogo tehničkih izraza, koji nisu u njoj navedeni, a koji su nam danas potrebni. Poradi toga molim svakoga, koji ima volje i želje, da se i ta grana usavrši, neka uredniku pošalje pa bilo i samo jedan takav izraz a on će ga rado i zahvalno objaviti u »Glasniku«. Kad pak bude sakupljen dovoljan materijal uredništvo će »Glasnika« dati u tisak »Terminologijski rječnik geografijski«.

Napokon da istaknem jednu važnu činjenicu. Dolazeći u doticaj sa stranim naučenjacima, čuo sam uvijek istu tužbu: »ima kod vas (Hrvata, Srba i Slovenaca) mnogo naučnih časopisa, u kojima je bez sumnje vrijednih i važnih rasprava, ali sve one nisu nam pristupačne, jer su napisane u jezicima, kojih nikako ne poznajemo. Da udovoljimo ovom opravdanom zahtjevu »Glasnik« će donositi rasprave i manje priloge, pisane i u stranom jeziku: njemačkom, engleskom, franceskom ili italijanskom, dok će hrvatskim člancima, koji su važni za strani svijet, biti dodat opsežan pregled u jednom od tih jezika.

Da je ovaj »Glasnik«, davna želja hrvatskih geografa, mogao stupiti u život, ima zahvaliti uvidavnosti Oblasne Samouprave u Zagrebu, koja je doznačila novčanu pripomoć. Hvala joj!

A sada, »Glasniče«, putuj svijetom pa mu javi, da su hrvatski geografi zajednički stupili u kolo drugih kulturnih radnika, pa da će svake godine 2 do 4 puta prikazivati ponajglavnije rezultate svojih istraživanja.

Q. F. F. E. S.

A. Gavazzi.

Geografijski kvocijent pritiska.

Napisao Stj. Ratković.

Aleksandar S u p a n, očito potaknut događajima svjetskoga rata, bavio se u posljednjim godinama svoga života pretežno političkom geografijom i kao rezultat toga bavljenja dao je poznato svoje djelo: *Leitlinien der allgemeinen politischen Geographie*.¹⁾ Ono, iako opsegom mnogo manje od osnovnoga djela moderne političke geografije Fr. Ratzela,²⁾ potpunije obuhvata opseg ove discipline, pa je bez sumnje kao poticaj znatno utjecalo na neobično bogatu produkciju političko-geografske literature u Njemačkoj, premda glavnu pokretnu silu za ovo treba tražiti u teškim posljedicama, koje je ovoj zemlji donio rat, a koje posljedice mnogi autori pripisuju nedostatku političko-geografskoga školanja njemačkoga naroda prije rata i za vrijeme rata.

¹⁾ 1. izdanje 1918., drugo posthumno i prerađeno 1922.

²⁾ *Politische Geographie*, 3. izdanje E. Oberhummera, München-Berlin, 1925.